Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Tulevaisuusvaliokunta

TuV@eduskunta.fi

Viite: VNS 7/2025 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa – Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045; eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kokous 13.2.2026, teema: Tulevaisuusajattelun juurruttaminen päätöksentekoon

Tulevaisuusvaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa siitä, miten ministeriö hyödyntää tulevaisuustyöskentelyä, tulevaisuusselontekoa ja skenaarioita sekä millä tavalla päätösten tulevaisuuskestävyyden arviointi on integroitu tai integroitavissa ministeriössä tehtävään valmisteluun?

Ennakointi ja tulevaisuustyöskentely sisäministeriössä

Sisäasiainhallinnossa tulevaisuustyöskentely ja ennakointi ovat keskeisessä roolissa muuttuvaan turvallisuusympäristöön vastaamisessa. Ennakointitiedon avulla rakennamme visiomme sekä strategiamme mukaista Suomea (tavoitteellinen strateginen ennakointi) sekä varaudumme tulevaisuuteen ja sen mahdollisiin uhkiin (varautumiseen tähtäävä ennakointi).

Sisäasiainhallinnon yhteinen strateginen ennakointi koostuu:

- toimintaympäristön jatkuvasta havainnoinnista
- trendikortiston ylläpitämisestä sisäiseen turvallisuuteen keskipitkällä aikavälillä vaikuttavista trendeistä ja muutostekijöistä
- heikkojen signaalien ja nousevien ilmiöiden tunnistamisesta
- ”sense makingistä” eli muutoksen vaikutusten analysoinnista sisäasiainhallinnon näkökulmasta
- tulevaisuuden skenaarioiden tuottamisesta tarpeen mukaan pitkän aikavälin strategisen analyysin ja suunnittelun tueksi.

Työn tarkoitus on tuottaa relevanttia tulevaisuustietoa päätöksenteon tueksi, taustoittaa hallinnonalan selontekotyöt ja strategiat sekä tuottaa hallinnonalan yhteinen strateginen tulevaisuusnäkymä STOM -prosessiin eli sisäasiainhallinnon tulosohjausmalliin.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@gov.fi | www.intermin.fi

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Ministeriössä on usean vuoden ajan systemaattisesti kehitetty ennakointitoimintaa ja pyritty ennakoivaan hallintoon, jonka tavoitteena on parantaa strategisen päätöksenteon laatua ja resurssien kohdentamista. Työn keskiössä on hallinnonalan ennakointiverkosto, johon kuuluu edustajat ministeriön eri osastoilta ja hallinnonalan virastoista sekä tulosohjausverkosto STOM ja näiden yhteistyö.

Tulevaisuusselonteon hyödyntäminen

Tulevaisuusselonteon toimintaympäristöanalyysi on merkittävän kattava ja laadukas tietopohja koko valtioneuvoston päätöksenteon tueksi, ja tulevaisuusskenaariot tukevat erilaisiin tulevaisuuksiin varautumisen pohdintaa.

Varautuminen on keskeinen osa sisäministeriön toimintaa. Siihen liittyvät tehtävät ja prosessit on sisäänrakennettuna ministeriön lakisääteisiin tehtäviin ja vuosikierron mukaisiin suunnittelu- ja ohjausprosesseihin. Varautumistoimintaan kohdistuu lukuisia epävarmuuksia ja avoimia kysymyksiä. Asioita joudutaan usein valmistelemaan epävarmojen perusteiden pohjalta. Tähän kokonaisuuteen saadaan tarkoituksenmukaista tukea myös tulevaisuustyöskentelyn avulla ja erilaisia skenaarioita pohtimalla. Tulevaisuusselonteon skenaario-osiossa on holistisesti otettu kantaa kansainvälisen politiikan ja muiden murrostekijöiden potentiaalisiin muutoksiin sekä ehdotuksia varautumisesta. Näitä tiiviitä ehdotuksia voidaan käyttää keskustelujen ja suunnittelun tukena, jotta aiheisiin voidaan syventyä hallinnonalan sisällä ja hallinnon yhteisten rajapintojen välillä.

Sisäministeriössä tulevaisuusselonteon toimintaympäristöanalyysiä on hyödynnetty hallinnonalan oman ennakointityön tukena mm. strategisen näkymän valmistelussa ja trendikorttityössä, vuonna 2025 julkaistussa sisäasiainhallinnon ilmiöpohjaisessa teknologiatiekartassa, ministeriön TKI-toiminnan suuntaamisessa ja suorituskykytarkastelussa.

Myös edeltävän tulevaisuusselonteon toimintaympäristöanalyysia ja skenaarioita on hyödynnetty hallinnonalan konsernistrategiatyön tukena, syötteinä sisäministeriön hallitusohjelmalinjauksille, sisäisen turvallisuuden selonteon toimintaympäristökuvaukselle sekä toimialojen strategiatyössä.

Päätösten tulevaisuuskestävyyden arviointi

Tulevaisuusselonteko korostaa ennakoivassa hallinnossa systeemistä ajattelua, tiedon hyödyntämistä ja pitkän aikavälin resilienssiä. Sisäministeriön yksi keskeinen vahvuus on, että ennakointitoiminnon tuottama tieto on yhdistetty ministeriön ohjausprosessiin, mikä varmistaa, että strateginen tilanneymmärrys tukee suoraan hallinnonalan suunnittelua ja päätöksentekoa. Lisäksi hallinnonalalla on pitkät

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@gov.fi | www.intermin.fi

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

perinteet toimintaympäristöanalyysin tekemisestä ja strategisesta ennakoinnista erityisesti uhkien näkökulmasta.

Syksyllä 2025 eduskunnalle annettu sisäisen turvallisuuden selonteko on laadittu nimenomaan vastaamaan turvallisuusympäristön pitkäkestoiseen muutokseen. Selonteossa ministeriö on tunnistanut useita ylivaalikautisia resurssitarpeita, mikä tukee tulevaisuusselonteon tavoitetta pitkäjänteisyydestä. Tulevaisuuskestävyyttä tavoitellaan varmistamalla, että lainsäädäntö ja viranomaisten toimivaltuudet vastaavat muuttuneen toimintaympäristön, kuten digitalisaation ja hybridivaikuttamisen, vaatimuksia. Selonteossa korostetaan etupainotteista toimintaa, jotta kielteiset kehityskulut (kuten segregaatio tai rikollisuuden kasvu) voidaan katkaista ennen niiden kärjistymistä.

Ministeriö pyrkiikin siirtymään reagoinnista ennaltaehkäisevämpään ja ennakoivampaan toimintatapaan, jossa tulevaisuustieto on kiinteä osa hallinnonalan tulosohjausta ja strategista johtamista.

Sisäministeriö pyrkii parantamaan ennakoivaa otetta tekoälyn avulla

Ennakoinnin ja ennakoivan hallinnon hyvistä edistysaskeleista huolimatta ennakoinnin ja strategisen analyysin vaikuttavuudessa ministeriössä on toisaalta haasteita ja toisaalta paljon hyödyntämätöntä potentiaalia. Vaikka ennakointitietoa on ja sitä hyödynnetään mm. tulosohjauksessa, ”ketju” ei aivan jatku systemaattisesti esim. talouden suunnitteluun asti. Meillä pitäisi olla parempi kyky linkittää tulevaisuustietoa resurssien allokointiin kestävällä tavalla (esim. hyödyntämällä vaihtoehtoisia kustannuslaskelmia ja eri tuottavuus- ja rahoitusskenaarioita sekä vaihtoehtoisia ”investointi” kohteita (ROI). Ennakoiva hallinto painottaa myös toimenpiteiden vaikutusten, ei vain suoritteiden, ymmärtämistä. Toiminnan vaikuttavuuden raportointi on haastavaa mm. siitä syystä, että vaikutukset ilmenevät usein vasta pidemmällä aikavälillä, kun taas raportointi tapahtuu vuosittain esim. hallituksen vuosikertomuksessa tai ministeriön tilinpäätöskertomuksessa.

Ennakointityön sekä strategisen näkymän päivitystyö on niin tiedonkeruun kuin analyysin osalta kokonaisuudessaan manuaalista ja siten resurssi-intensiivistä. Tämän vuoksi strategista toimintaympäristön tilannekuvaa ei voi ylläpitää ajantasaisesti eikä se reagoi herkästi nopeisiin muutoksiin. Sama koskee ministeriön toiminnan ja talouden suunnittelua, missä tehdään tiukoilla aikamääreillä useita työläitä ja manuaalisia tehtäviä, joissa kerätään ja yhdistellään hallinnonalalta saatuja tietoja. Manuaalinen tiedonkeruu ja aineiston kokoaminen vievät suurimman osan valmisteluajasta, jolloin syvempään analyysiin ja vaikutusarviointiin ei jää tarpeeksi aikaa. Talousarviot tehdään inkrementaalisesti ja menneisiin

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

tietoihin pohjautuen. Tekoälyn avulla voisi olla mahdollista mallintaa erilaisten ennakoitujen näkymien vaikutusta kustannusten keskeisiin ajureihin.

Ministeriössä onkin alkamassa tekoälyn hyödyntämisen kärkihankkeet strategisen tilannekuvan ja ohjauksen sekä säädösvalmistelun kehittämiseksi aikaisempaa ajantasaisemmiksi sekä ennakoivimmiksi ml. ennakko- ja jälkivaikutusarvioinnin parantaminen. Päätarkoituksena on kehittää ja pilotoida ministeriöön uudenlainen tekoälyavusteinen toimintamalli, joka vastaisi edellä kuvattuihin haasteisiin.

Odotettu lopputulos on, että hankkeen jälkeen ministeriöllä on käytössään jatkuvasti ajantasainen, useisiin tietolähteisiin perustuva dynaaminen strateginen tilanne- ja tulevaisuuskuva, tekoälyn tietopohjaiseen analyysiin perustuvat suositukset relevanteista toimenpiteistä sisäisen turvallisuuden kehittämiseksi ja arvioita toimenpiteiden ennakoiduista vaikutuksista. Toiminnan ja talouden suunnittelun osalta saadaan vahvistettua ennakoivaa otetta ja parannettua ymmärrystä erilaisten resurssikohdennusten vaikutuksista sekä näkymä siitä, miten tavoitteet on saavutettu.

Erityisasiantuntija Leena Seitovirta

Jakelu Tulevaisuusvaliokunta

Tiedoksi Sisäministeri Rantanen
Valtiosihteeri Tamminen
Erityisavustaja Kinnunen
Erityisavustaja Kerttula
Kansliapäällikkö Sarasmaa
Johdon sihteerit Landström, Söderman, Mäkiprosi
Osastopäällikkö Aalto
oikeus.sm@gov.f